



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

breviter proponi. Ita se habet veritas creata ad intellectum divinum, sicut bonitas creata ad voluntatem divinam: Sed bonitas creata nequit ratione sui immediatè terminare actum voluntatis divinæ: Ergo nec veritas creata potest ratione sui immediatè terminare actum divini intellectus. Major pater, Minor verò variis rationibus demonstrabitur in Tractatu de voluntate Dei, & potest interim breviter suaderi ex D. Thoma infra quæst. 19. art. 2. ad 2. ubi sic discurret: *In his que volumus propter finem: tota ratio movendi est finis, & hoc est quod movet voluntatem: unde cum Deus alia à se non velit nisi propter finem, qui est sua bonitas, non sequitur quod aliquid aliud moveat voluntatem suam, nisi bonitas sua: & sic sicut alia à se intelligit. INTELLIGENDO ESSENTIAM SVAM; ita alia à se vult, volendo bonitatem suam.* Et rursus in solut. ad 3. *Ex hoc quod voluntati divinæ sufficit sua bonitas, non sequitur quod nihil aliud vult, nisi ratione sua bonitatis: sicut etiam intellectus divinus, licet sit perfectus ex hoc ipso quod essentiam divinam cognoscit, TAMEN IN EA COGNOSCIT ALIA. Quò nihil clarius & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest.*

61. Ad do quod Suarez ad hanc confugit doctrinam, dum opprimitur difficultate insuperabili actus liberi Dei, quem non putat se posse concipere, aut tutari, nisi recurrat ad illud principium, quod actus liber Dei, & quilibet increatus, essentiam aut bonitatem divinam respicit ut objectum formale adæquatum, creaturas verò ut objectum materiale à quo non hauriant specificationem. A qua tamen veritate apertè recedit, & simul calidum & frigidum efflat, dum in Deo præter modum cognoscendi creaturas in essentia divina tanquam in causa, admittit aliud genus cognitionis creaturarum in seipsis immediatè, & independentè ab essentia divina priùs visa; id enim, ut supra ostendimus, quod objectum intellectus specificationis specificativum, ad quod per se primò terminatur, nullo medio priùs cognito.

§. III.

Solvuntur objectiones.

62. **O**bjicies primò: Deus cognoscit veritates creatas omni modo quò sunt cognoscibiles, aliàs infinitus in cognoscendo non esset: Sed veritates creatæ sunt cognoscibiles duobus modis nempe mediatè, in divina essentia tanquam in causa, & immediatè in seipsis: Ergo Deus illas utroque modo cognoscit.

Confirmatur: Intellectus animæ Christi cognoscit veritates creatas in verbo (hoc est in divina essentia visa) & immediatè in seipsis extra verbum, per scientiam supernaturalem infusam, idque ut animæ Christi concedatur omnis modus cognoscendi res creatas, ut communiter docent Theologi 3. p. quæst. 9. Sed hæc ratio magis urget de intellectu divino: Ergo Deus cognoscit veritates creatas non solum in sua essentia visa, sed etiam immediatè in seipsis.

Confirmatur ampliùs: In Angelis beatis admittitur à Theologis, post D. Augustinum, duplex cognitio, matutina scilicet, & vespertina, & duplex modus cognoscendi creaturas, in verbo, & extra verbum: Ergo similiter uterque modus illas cognoscendi, Deo non debet denegari.

63. Ad objectionem quæ est præcipuum Adversarij

Tom. I.

Ariorum fundamentum, relicto variis solutionibus, facillè respondeo distinguendo Majorem: Deus cognoscit veritates creatas omni modo quò sunt cognoscibiles: Si talis modus non dicat imperfectionem ex parte cognitionis, concedo Majorem: si involvat imperfectionem, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam cognitio immediata creaturarum in seipsis, imperfectionem dependentiæ & specificationis ab ipsis, in intellectum cognoscentem refundit, ut constat ex dictis in tertia ratione. Unde quamvis veritates creatæ sint immediatè cognoscibiles, & de facto sic cognoscantur ab intellectu animæ Christi creato, cujus actibus non repugnat hujusmodi imperfectio; non cognoscuntur tamen, nec cognosci possunt ab intellectu divino in seipsis immediatè. Per quod ad primam confirmationem patet solutio.

Ad secundam, concesso Antecedente, nego Consequentiam & paritatem, propter duplicem rationem discriminis. Prima est, quia objectum specificativum intellectus angelici & humani, non est ens increatum, sed ens ut sic, prout abstrahit à creato & increato: objectum verò specificativum intellectus divini, est ens increatum tantum, seu sola divina essentia, cum ea sola sit ejusdem puritatis, immaterialitatis, & actualitatis cum illo. Secunda, quia (ut supra dicebamus) in Deo, utpote infinite perfecto, non potest dari duplex modus cognoscendi creaturas, quorum unus sit magis, & alter minus perfectus; bene tamen in Angelis & in beatis: modus autem cognoscendi creaturas immediatè in seipsis, est minus perfectus, quam modus eas cognoscendi in essentia divina ut in causa; imò (ut supra ostendimus) involvit imperfectionem specificationis & dependentiæ à creaturis, Deo repugnantem.

Dices: Perfectius est cognoscere objecta sine medio, quam in aliquo medio: v. g. perfectius est videre hominem in seipso immediatè, quam in speculo in quo repræsentatur: Ergo modus cognoscendi creaturas immediatè in seipsis, multo perfectior est, quam modus eas cognoscendi in essentia divina tanquam in causa, & medio priùs cognito.

Confirmatur: Cognitio rei in alio ut in causa, est abstractiva: Ergo minus perfecta est, quam cognitio intuitiva rei in seipsa immediatè.

Ad instantiam, nego Antecedens; perfectio enim cognitionis non attenditur penes hoc quòd sit mediata, vel immediata, sed penes hoc quòd magis vel minus clarè attingat objectum: unde cum cognitio creaturarum in essentia divina, clarior sit, quam cognitio illarum in seipsis, quæ (ut ait Augustinus supra relatus) *decolorator est*, & obscurior, perfectius est cognoscere creaturas in essentia divina, tanquam in causa, & medio priùs cognito, quam illas immediatè in seipsis intueri.

Ex hoc intelliges quòd ait S. Doctor hinc art. 10. ad 4. nempe, *quòd cognoscere aliquid per aliud tantum, est imperfecta cognitio, si illud sit cognoscibile per se.* Hoc enim verum est, quando illud quod in alio cognoscitur, in illo minus perfecte continetur & repræsentatur, quam in seipso; secus verò, si in illo perfecte contineatur & repræsentetur: unde cum creaturæ contineantur in essentia divina tanquam in causa, & in idea & arte divina per quam factæ

C c ij

sunt, clarissime & perfectissime, ac secundum proprias earum rationes & differentias representantur, modus cognoscendi creaturas in essentia divina tanquam in causa, idea, & exemplari, multo perfectior & nobilior est, quam modus illas cognoscendi immediate in seipsis, & secundum propriam earum cognoscibilitatem & veritatem, quam Adversarij *objectivam* appellant; sicut in Angelis beatis, perfectior est notitia creaturarum in verbo, quae *matutina* dicitur, quam earum cognitio extra verbum, quae *vespertina* appellatur.

68. Ad confirmationem dicendum, quod cognitio rei in alio est abstractiva, quando non attingit existentiam rei, sed ejus tantum quidditatem & essentiam; secus vero, si attingat ejus existentiam; cognitio enim non dicitur intuitiva, vel abstractiva, ex eo quod fiat cum medio, vel sine medio; sed ex eo quod attingat vel non attingat existentiam rei: unde cum Deus cognoscendo creaturas existentes, in sua essentia tanquam in causa, non solum quidditatem, sed etiam existentiam illarum attingat, cognitio illarum non est abstractiva, sed intuitiva: scientia vero possibile, quia terminatur ad rerum tantum quidditatem & essentiam, & abstrahit ab illarum existentia, pure abstractiva est: notitia autem futurorum, est intuitiva; quia terminatur ad illa, ut praesentia in aeternitate, quod ad cognitionem intuitivam sufficit, ut infra declarabitur, cum agemus de praesentia futurorum contingentium in aeternitate.

Disp. 4.
art. 8.
69.

Objicies secundò, Si Deus non cognosceret creaturas immediate in seipsis, sed solum in seipso ut in medio prius cognito, non cognosceret eas secundum esse formale quod habent in propria natura, sed tantum secundum esse eminentiale quod habent in essentia divina tanquam in causa: At hoc falsum est, ut initio articuli praecedentis contra Aureolum ostendimus: Ergo & illud. Sequela Majoris probatur: Creatura non continentur in Deo formaliter, sed tantum virtualiter, seu eminenter, cum Deus non sit formaliter homo, vel leo, & omnes perfectiones creaturarum habeant aliquam imperfectionem admixtam, quae Deo repugnat: Ergo si Deus cognoscat creaturas solum in seipso tanquam in causa, & medio prius cognito, eas non cognoscit secundum esse formale quod in se habent, sed tantum secundum esse eminentiale quod habent in essentia & omnipotentia divina, tanquam in causa prima.

70. Pro solutione hujus argumenti, advertendum est, quod quando dicimus essentiam divinam esse medium in quo Deus cognoscit creaturas, non sumimus essentiam divinam ut distinctam ab attributis, cum ut sic non sit causa adaequata illarum; sed simul cum attributis quae ad productionem creaturarum concurrunt, nempe ideis & arte divinam, ut illas representantibus, intellectu ut dirigente per scientiam simplicis intelligentiae, voluntate ut movente & applicante per decretum, & omnipotentiam ut exequentem per actum imperij, sicut infra ostendemus. Hoc praemisso, ad argumentum respondeo, negando sequelam Majoris; ad cujus probationem dico, quod licet creaturae non contineantur formaliter in essentia divina, sed tantum eminenter; continentur tamen formaliter (non in esse entitativo, sed intelligibili) in aliquo attributo, quod ad earum effectum concurrat, nempe in ideis &

A arte divina; cum enim Deus sit causa efficiens intellectualis, ratione suae ideae & verbi, praehabebat res omnes in se formaliter, non in esse entitativo, sed intelligibili & representativo, sicut artifex creatus sua opera, juxta illud, *Qui fecit caelos in intellectu*; & hoc sufficit ut creaturae cognoscantur à Deo secundum esse formale quod habent in seipsis, & non solum secundum esse eminentiale quod habent in divina essentia & omnipotentia.

71. Aliam hujus argumenti solutionem insinuavimus in Tractatu de visione beata, ubi diximus duplicem dari continentiam eminentialem: unam imperfectam, & se extendentem solum ad aliquam rationem communem & genericam, qualis est illa quae convenit Soli & aliis corporibus celestibus, respectu corporum inferiorum, quae causant solum quantum ad aliquam rationem communem & genericam, puta rationem viventis, vel corporis corruptibilis, quam per se primò in rerum inferiorum generationibus attingunt: aliam perfectam, & se extendentem non solum ad rationes communes & genericas, sed etiam ad differentias atomas & individuales, quae soli Deo competit; cum ipse solus per se primò attingat in rebus creatis rationem entis producibilis, in differentiis omnium rerum creaturarum transcendentaliter inclusam. Quamvis ergo primum genus continentiae eminentialis non sufficiat ad manifestationem rei secundum esse formale, & quantum ad ejus rationem specificam & individualem, bene tamen secundum; quia cum talis continentia eminentialis perfectissima sit, & ad omnes rationes, tam genericas, quam specificas, & individuales se extendat, aequivaleret continentiae formali, subindeque praestare potest omnia quae illa praestat, & ducere in cognitionem rerum secundum esse formale quod in se habent.

Objicies tertio: Sunt aliquae veritates creaturae adeo manifestae, ut per seipsas, absque ullo medio, intellectui creato innotescant, ut prima principia, vel propositiones identicae: Ergo saltem tales veritates possunt cognosci ab intellectu divino in seipsis immediate, & absque eo quod opus sit, ut prius seipsum, vel suam omnipotentiam cognoscat.

72. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam & paritatem, ob duplicem rationem discriminis. Prima est, quia intellectui creato non repugnat specificari à veritate creata, bene tamen divino, ut supra ostensum est. Secunda, quia intellectus divinus non potest cognoscere veritatem creatam, cognitione quae non sit comprehensiva: comprehensio autem veritatis creatae non potest haberi, nisi omnes illius causae cognoscantur; & quia praecipua causa veritatis creatae, est Deus, ille non potest cognoscere veritates creatas, nisi in seipso ut medio prius cognito; quae ratio cum non habeat locum in intellectu creato, possunt praedictae veritates ab illo in seipsis immediate cognosci.

73. Ex dictis in hoc & praecedenti articulo eruditus Lector agnoscat, quam altas doctrina Thomistarum asserentium Deum omnia in seipso ut in causa cognoscere, radices egerit, Patrum traditionem, & omnium scientiarum principia complexa, & quam vani fuerint hactenus in ea convellenda Adversariorum conatus. Intelliget etiam, sententiam asserentem Deum futura contingentia in suo decreto cognoscere, non esse novum

71.
Disp. 4.
art. 4.
§. 2. m
solu.
ad 1.

72.

73.

Thomistarum inventum, ignotum antiquis Patribus, maxime D. Augustino & S. Thoma, ut P. Annatus in libro quem pro defensione scientia medix edidit, singulis ferè paginis objicit: cum uterque S. Doctor, locis supra adductis, non aliam agnoscat in Deo creaturas quascunque seu possibiles seu futuras cognoscendi rationem, quam in seipso ut in causa; & Dionysius omnium Theologorum post Apostolos antiquissimus, hanc doctrinam clarissime & disertissime tradat. Sed mirum, quod cum hæc de cognitione creaturarum in Deo controversia, tanti sit momenti ad constituendam aut evertendam scientiam mediam, eam tamen prædictus Author ne leviter quidem attingerit: sed hanc difficultatem, ex qua, ut supra ostendimus, omnino pendet positio vel destructio talis scientiæ, penitus dissimulaverit; quod non leve indicium est, adeo firmam esse nostram doctrinam, ut nihil possint Adversarij illi opponere, quod facile non excutiamus.

ARTICVLVS III.

An & quomodo Deus non entia, mala, singularia, & infinita cognoscat?

Præiusquam disseramus de causalitate divinæ scientiæ, & de modo quo Deus futura contingentia tam absoluta, quam conditionata cognoscit, breviter explicandum est, an, & quomodo non entia, mala, singularia, & infinita ab illo cognoscantur, de quo agit S. Thomas art. 10. 11. & 12. hujus quæstionis.

74. Dico ergo primò, Deum cognoscere non entia, seu figmenta, & entia rationis, quæ ab intellectu creato fabricantur, ea tamen nullo modo efformare.

Prima pars colligitur ex D. Thoma hic art. 9. ubi sic ait: *Deus cognoscit omnia quæ sunt in potentia creatura, sive activa, sive passiva: sive in potentia opinandi, vel imaginandi.* Sed entia rationis continentur in potentia intellectus creati, & in eo habent esse objectivum: Ergo à Deo cognoscuntur.

Confirmatur: Deus cognoscit omnes hominum cogitationes, etiam vanas, juxta illud Psal. 83. *Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vana sunt.* Ergo etiam cognoscit illarum objecta, quæ interdum sunt chimæ, & entia rationis.

75. Secunda pars conclusionis probari solet in Philosophia. Ratio fundamentalis est, quia formatio entium rationis derogat perfectioni divini intellectus: ille enim qui format entia rationis, apprehendit objectum aliter ac est in se, ex parte rei cognitæ; id est in re cognita apprehendit aliquid, quod reverà ei non convenit; puta relationem rationis in re absoluta ab omni respectu, vel distinctionem rationis in re omnino simplici: Sed hoc, ut constat, derogat perfectioni, & veritati divini intellectus, quæ consistit in adæquatione cognitionis cum re cognita, id est, in eo quod objectum cognoscatur eo modo quo est in se: Ergo efformatio entium rationis derogat perfectioni & veritati divini intellectus. Unde licet divina scientia se extendat ad entia rationis ab intellectu humano facta, vel factibilia: quia tamen talis cognitio est merè speculativa, nec apprehendit rem aliter ac est in se, vel non

A ens ad modum entis; sed solum videt non entia habere modum entis in intellectu creato, non format entia rationis. Sed hæc merces & tranquillitas, ad mundanas & Scholas Philosophorum remittendæ sunt: in his enim diutius immorari, nec vacat, nec expedit.

Dico secundo: à Deo cognosci omnia mala natura, pænæ & culpæ, non per bonitatem increatam immediatè, sed per bonitatem creatam. 76.

Prima pars conclusionis est de fide, quam tamen videntur negare Averroës relatus à D. Thoma 1. contra Gent. cap. 71. & quidam Hæretici Albanenses, negantes Deum cognoscere peccata, nisi ex relatione Diaboli: quorum fundamentum potuit esse, quia in Scriptura Deus dicitur ignorare peccata.

Probatur primò ex Scriptura: dicitur enim de malis naturæ Sapientiæ 8. *Monstra scit, antequam fiant.* De malis pænæ Amos 3. *Si erit malum in civitate quod non fecerit Dominus.* Et Proverb. 15. *Infernus & perditio coram Domino.* De malis culpæ Iob. 14. *Signasti quasi in sacculo delicta mea.* Et Deuteron. 32. *Nonne hæc condita sunt apud te, & signata in thesauris tuis? Ubi allusio fit ad sacculos litium, vel ad eos in quibus servari solebant pondera, Deuteron. 15.* 77.

Probatur secundo ratione desumpta ex Divo Thoma, loco citato. Bonum intellectus est verum: Sed verum habetur in cognitione mali; nam sicut verum est bonum dari, & esse profequendum; ita etiam verum est dari malum, & esse fugiendum: Ergo Deus mala cognoscit.

Confirmatur: Cognitio mali non est damnanda, nisi quatenus inducit voluntatem ad malum; nec est deformis, nec aliquam inducit turpitudinem: tum quia visio, aut pictura monstri, potest esse pulchra: tum etiam, quia ut Deus cognoscat mala, non debet illis assimilari, quandoquidem non cognoscit ea per propriam speciem illorum, & ut objecta formalia, sed tantum materialia.

D Probatur tertio: Deus perfectè cognoscit bona creata, ac proinde quidquid illis potest accidere, & opponi: Sed malum opponitur bono, & illud corrumpit: Ergo ut perfectè cognoscat bonum, debet malum cognoscere. 78.

Denique eadem pars suadetur. Mala culpæ Deus prohibet & punit tanquam iudex; mala autem pænæ, & naturæ, efficit tanquam prima causa, & prouisor universalis, propter bonum, & conservationem universi, unde pertinet ad ejus providentiam: At quæ cadunt sub providentia Dei, cadunt etiam sub cognitione, & sapientia ipsius, aliàs Deus ageret modo cæco, & ignaro: Ergo Deus talia mala cognoscit.

E Unde quando Scriptura dicit, Deum non cognoscere mala, hoc intelligendum est, vel quia dissimulat, differendo punitionem, vel quia non cognoscit per propriam ideam, vel quia non cognoscit per scientiam approbationis, & operativam, maxime mala culpæ, ut supra annotavimus.

Major est difficultas circa secundam partem conclusionis, Zumes enim & alij Recentiores existimant, mala cognosci à Deo per ipsam essentiam, & bonitatem increatam immediatè. Sed opposita sententia communis est apud Thomistas: pro cuius intelligentia, & probatione secunda partis conclusionis. 79.

Observandum est primò: aliud esse quod